

Notat - Magasin - Notat til budgetforhandlingerne for budgettet 2025-2028

Sagsnavn: Det videre arbejde med etablering af nyt arkiv/magasin i Randers Kommune
Sagsnummer: 19.02.00-P20-2-23
Skrevet af: Per Adelhart Christensen
E-mail: per.adelhart.christensen@randers.dk
Forvaltning: Byrådssekretariatet og kommunikation samt Sundhed, Kultur og Omsorg
Dato: 08-08-2024
Sendes til: Byrådet (som en del af budgetmaterialet 2025-2028)

Baggrund

I forbindelse med vedtagelsen af budget 2024-27 blev det besluttet, at der reserveres 16,7 mio. kr. i 2025 (2024-priser) til etableringen af et nyt arkiv/fællesmagasin til Randers Stadsarkiv. Det blev samtidigt besluttet, at den endelige model for magasinet skal drøftes på baggrund af et beslutningsgrundlag til budgettet for 2025-2028.

Etableringen af et nyt arkiv/fællesmagasin har som primært formål at sikre forsvarlig opbevaring af Randers Kommunes arkivalier i overensstemmelse med arkivlovens regler. Dernæst har ønsket været at skabe bedre rammer for Randers Stadsarkivs formidlende indsatser samt at undersøge evt. stordriftsfordele ved at etablere et fællesmagasin med stor volumen sammen med interesserede museer - med deraf mulighed for at skabe et stærkere historiefagligt miljø.

Anbefaling

Med afsæt i beslutningen i budget 2024-2027 har forvaltningen undersøgt hvorvidt, og i hvilken form, et større magasin vil kunne realiseres. Det er forvaltningens vurdering, at en sådan model kun er mulig med de to lokale institutioner: Museum Østjylland og Randers Kunstmuseum, hvilket betyder, at stordriftsfordelene ved denne større model vil være begrænsede. Byggeriet vurderes at skulle være 1600 – 1700 m², og den samlede anlægssum vil være i omegnen af 41,5 mio. kr. (2024-priser). Finansieringen ud over Stadsarkivets andel, der i denne model skønnes at ligge mellem 19 og 20 mio. kr. (2024-priser), vil skulle ske via en driftsfinansieret anlægsinvestering, der i første omgang vil medføre et træk på kommunens likviditet på den samlede anlægssum, der så over tid finansieres gennem nedsat tilskud til de to institutioner.

Forvaltningen har ligeledes arbejdet videre med forudsætningerne for etableringen af et magasin alene for Randers Stadsarkiv. Eksisterende materiale og behov er blevet yderligere kvalificeret, og af hensyn til projektets samlede økonomi foreslås det, at sikring af arkivaliernes opbevaring prioriteres frem for bl.a. tidligere fremlagte formidlingsfaciliteter. Byggeriet uden formidlingsfaciliteter vurderes at skulle have en størrelse på 800 – 900 m² og skønnes at kunne opføres for et sted mellem 20 og 21 mio. kr. (2024-priser).

Med baggrund i ovenstående anbefales det, at der arbejdes videre med et byggeri, der kan sikre forsvarlig opbevaring af Randers Kommunes arkivalier gennem etableringen af et arkivmagasin alene for Randers Stadsarkiv.

Kommunens magasinforhold

Randers Stadsarkiv blev oprettet i 2013 efter §7 i Arkivloven. Stadsarkivet er en del af Museum Østjylland og blev oprettet ved en sammenlægning af Kommunearkivet og Randers lokalhistoriske arkiv. Arkivet indsamler, registrerer, bevarer og formidler Randers Kommunes forvaltningsarkivalier og kulturhistorie.

Randers Kommune er ved lov forpligtet til at sikre, at kommunens arkivalier bevares og opbevares på en betryggende måde. En stor del af arkivalierne skal bevares til evig tid. Randers Stadsarkiv opbevarer i dag arkivalierne på en række lokaliteter. Det er forvaltningens vurdering, at arkivalierne i dag er opbevaret under kritisable forhold, der ikke lever op til arkivlovens kapitel 3 §8. Det skyldes bl.a., at store dele af arkivalierne er placeret i kælderniveau i midtbyen, som vil blive oversvømmet i tilfælde af en højvandstilstand i Gudenåen. Derudover er arbejdsmiljøet og sikkerheden i forhold til sikring af persondata også utilstrækkelig under de nuværende forhold.

På den baggrund blev det i forbindelse med vedtagelsen af budget 2024-2027 besluttet, at der skulle arbejdes videre med etablering af et moderne arkivmagasin, der er sikret mod vandskade og som skaber optimale forhold for bevaring af arkivalier.

Andre stadsarkiver og museer har erfaring med, at denne type af arkivmagasiner sker som tunge betonbyggerier. Dette bygningskoncept sikrer en stabil temperatur og giver et begrænset behov for regulering af luftfugtighed, hvilket medfører både meget lave energiudgifter samt forlænger arkivaliernes levetid. Konstruktionens tyngde gør samtidigt, at bygningen har en lang levetid. Museum Østjylland har i dag andel i et sådant velfungerende magasin på Lollandsvej. Dette magasin har imidlertid ikke kapacitet til Randers Stadsarkivs arkivalier. I udgangspunktet er der i det følgende arbejdet ud fra, at et nyt arkivmagasinbyggeri kan etableres på grunden ved det nuværende museumsmagasin på Lollandsvej, der er en kommunalt ejet grund.

To modeller for et nyt magasin

Forvaltningen har på ovenstående baggrund undersøgt to modeller for etableringen af et nyt arkivmagasin, hvis mulige indhold og økonomiske konsekvenser præsenteres nærmere i det følgende.

Den store model

Det er som nævnt forvaltningens vurdering, at en større model kun er mulig med de to lokale institutioner: Museum Østjylland og Randers Kunstmuseum.

I den store model var der oprindeligt en række museer, der havde tilkendegivet og udvist interesse for at indgå som deltagere og samarbejdspartnere i et nyt fælles arkivmagasin. I forbindelse med genoptagelsen af drøftelserne med de øvrige parter trak Vesthimmerlands Museum sig fra samarbejdet med baggrund i egen økonomi. Tilbage var dermed hhv. Museum Østjylland og Randers Kunstmuseum, der begge har en direkte tilknytning geografisk til Randers Kommune samt Skanderborg Museum og Gammel Estrup, Danmarks Herregårdsmuseum, der begge er beliggende uden for Randers Kommune.

Randers Kommune vil ikke inden for kommunalfuldmagten kunne stå for opførelsen af en løsning med flere museer. Et OPP-samarbejde er derfor blevet undersøgt som en mulig løsning. Dette vurderes dog for vanskeligt at lave omkring et byggeri af denne relativt lille størrelse.

Det er derfor blevet undersøgt, hvorvidt det er muligt at opføre magasinplads til Museum Østjylland og Randers Kunstmuseum, der er hhv. en kommunal institution og en selvejende lokal institution. Den juridiske vurdering tilsiger, at det vil være lovligt for Randers Kommune at opføre og stille magasinplads til rådighed for Randers Kunstmuseum, idet de varetager en opgave, som kommunen lovligt ville kunne varetage. På samme måde vurderes det lovligt, at Randers Kommune opfører magasinplads til opbevaring af Museum Østjyllands museumsgenstande - bl.a. henset til, at Randers Kommune gennem sit delvise medejerskab over Museum Østjylland besidder en interesse i alle museets genstande.

Randers Kunstmuseum modtager årligt tilskud fra Randers Kommune og er en vigtig kulturinstitution i kommunen. Kommunen har derfor en særlig interesse i at understøtte en forsvarlig opbevaring af museets kunstgenstande. Museum Østjylland modtager ligeledes tilskud fra Randers Kommune, og har - ud over Randers Stadsarkivs behov for magasinplads - også behov for øget magasinkapacitet til museumsgenstande.

Museum Østjylland og Randers Kunstmuseum har i udgangspunktet ikke egne anlægsmidler til projektet. Formidlingsfaciliteter er med udgangspunkt i at holde omkostningerne til byggeriet så lave som muligt ikke en del af denne model – og det vurderes derfor at være vanskeligt at søge fondsmidler til etableringen. Det kan overvejes at indarbejde mulighed i byggeriets placering og konstruktion, så der på et senere tidspunkt kan etableres formidlingsfaciliteter og/eller øvrige udvidelsesmuligheder i tilknytning til byggeriet - evt. via fondsmidler.

Randers Kommune har reserveret en ramme til etableringen af et magasin til Stadsarkivets behov. Såfremt den store model vælges - med plads til genstande fra Randers Kunstmuseum og Museum Østjylland - vil omkostningerne til opførelsen øges med deres behov. Den store model indebærer derfor, at beløbet ud over de afsatte midler til Randers Stadsarkiv finansieres gennem en driftsfinansieret anlægsinvestering, der går ud på, at et bevillingsområde får et lån i kommunekassen til finansiering af et anlægsprojekt. I sin rene form afdrager bevillingsområdet lånet ved, at driftsbudgettet reduceres (inkl. beregnet rente) i aktivets økonomiske levetid. Denne model vil på den korte bane medføre et større træk på kommunens likviditet, men anlægsmidlerne vil over tid blive finansieret via det nedsatte tilskud til de to institutioner.

Økonomi

Forvaltningen har yderligere kvalificeret tidligere indhentede referencepriser og erfaringstal fra et lignende byggeri, og der er foretaget fornyede prisfremskrivninger. Samtidig er behovet for m² til opbevaring blevet genbesøgt i samarbejde med parterne med henblik på at afdække minimumsbehovet med primært fokus på arbejdsmiljø samt sikring af genstande uden faciliteter til formidling.

På denne baggrund skønnes det, at byggeriet vil skulle være ca. 1600 – 1700 m², og den samlede anlægssum vil være i omegnen af i alt 41,5 mio. kr. (2024-priser). Et tilsvarende træk på kommunens likviditet vil dermed ligge i omegnen af 41,5 mio. kr. – heraf vil anlægsgdelen til Stadsarkivets behov forventeligt – afhængig af benyttelse af fællesområder og fordelingsnøgle hermed – beløbe sig til et sted mellem 19 og 20 mio. kr. (2024-priser).

Den lille model

I den lille model bygges der udelukkende et magasin til sikring af opbevaringen af Randers Stadsarkivs arkivalier. I forlængelse af vedtagelsen af budget 2024-2027 har forvaltningen - i samarbejde med Randers Stadsarkiv - arbejdet videre med at kvalificere de konkrete behov til byggeriet, ligesom der er arbejdet med

kvalificering af de fremlagte referencepriser og erfaringstal fra et lignende byggeri. Herunder forventede udgifter til rådgivning, yderligere prisfremskrivninger samt øvrig tilpasning – bl.a. stammer referencepriserne fra et noget større byggeri, og det kan derfor forventes, at m2-prisen ved dette noget mindre byggeri, bliver højere.

Med en deraf forventet øget anlægssum lægger forvaltningen i nærværende forslag op til, at sikring af arkivaliernes opbevaring prioriteres fremfor bl.a. de tidligere fremlagte formidlingsfaciliteter. Således er disse udeladt af hensyn til projektets samlede økonomi. Det kan overvejes at indarbejde mulighed i byggeriets placering og konstruktion, så der kan etableres formidlingsfaciliteter i tilknytning til Stadsarkivets magasin på et senere tidspunkt – evt. via fondsmidler. Det bemærkes, at der fortsat lægges op til, at Randers Stadsarkiv vil bibeholde den eksisterende borgerbetjening i lokalerne i Kulturhuset og de hermed forbundne bynære muligheder for formidling til borgerne i Randers Kommune. Med en flytning af arbejdspladser til et nyt magasin giver det desuden anledning til, at arkivet kan gentænke lokalernes anvendelsesmuligheder.

Økonomi

På ovenstående baggrund vurderes det, at et magasin udelukkende til sikring af Randers Stadsarkivs behov og indrettet med det fornødne antal arbejdspladser til forvaltning af arkivets arkivalier vil skulle være 800 – 900 m². Derfor vurderes den samlede anlægssum baseret på det ovenfor nævnte arbejde og kvalificering af tidligere materiale samt uden formidlingsfaciliteter på nuværende tidspunkt at ligge mellem 20 og 21 mio. kr. (2024-priser).

Klimabelastning i kommende bygningsreglement

Det er en forudsætning for opførelsen af både den lille og den store model, at magasinet kan overholde bygningsreglementet. Siden vedtagelsen af budget 2024-2027 er der indgået en ny politisk aftale, der skærper reglerne for klimabelastning ved nybyggeri. Aftalen vil kunne gøre det vanskeligt at gennemføre byggeriet, da beton, der har en høj klimabelastning, udgør en stor del af materialerne til anlæg. Det er afgørende for byggekonceptet, at der anvendes et tungt materiale som beton, da en stabil temperatur er afgørende for bevaringen af arkivalierne. Forvaltningen vurderer på denne baggrund, at en etablering af magasinet ud fra det omtalte byggekoncept kræver, at magasiner undtages for disse skærpede regler, ved at de defineres som samfundskritisk infrastruktur i det endelige byggereglement.

I tilfælde af, at arkivmagasiner ikke bliver defineret som samfundskritisk infrastruktur, kan det derfor blive nødvendigt at søge alternative og mere eksperimentelle byggematerialer, der forventes at være dyrere og i værste fald uegnede til opgaven.

Det er dog efter forvaltningens vurdering overvejende sandsynligt, at arkivmagasiner vil blive defineret som samfundskritisk infrastruktur, da der i det eksisterende bygningsreglement er indført særregler for bygninger med specielle krav som fx museer.

Hvilke bygninger der opnår undtagelse i det nye bygningsreglement, vil indgå i udmøntningen af aftalen i det nye bygningsreglement d. 1. juli 2025.